

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 4101-3 від 01.10.2020
Народні депутати України
Д. Гетманцев та інші

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень»

У законопроекті шляхом внесення змін до Податкового кодексу України (далі – ПК) пропонується, зокрема: удосконалити деякі питання адміністрування податків та зборів; виключити положення, пов'язані із контролем за своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування та сплати до бюджету дивідендів на державну частку господарськими товариствами, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, а також господарськими товариствами, 50 і більше відсотків акцій (часток, паїв) яких знаходяться у статутних капіталах господарських товариств, частка держави в яких становить 100 відсотків; не оподатковувати податком на доходи фізичних осіб, єдиним податком суму коштів, отриманих на безповоротній основі від Фонду розвитку інновацій; індексувати ставки акцизного, екологічного податків, рентної плати; скасувати мораторій на проведення податкових перевірок, встановлений на період карантину; передбачити одноразове списання штрафних санкцій та пені у разі сплати платником податку податкового боргу; списати податковий борг (у тому числі, штрафні санкції та пеню) платників податків – фізичних осіб (резидентів), у тому числі, самозайнятих осіб або фізичних осіб-підприємців, сукупно у розмірі 1020 грн. (включно); уточнити порядок розкриття банківської таємниці контролюючим органам; розширити перелік платників збору на обов'язкове державне пенсійне страхування та об'єкт оподаткування; доповнити перелік підстав для анулювання ліцензії на користування радіочастотним ресурсом України та анулювання дозволу на експлуатацію тощо.

Також у зв'язку із цим, вносяться зміни до законів України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та пального», «Про банки і банківську діяльність», «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році», «Про внесення змін до

Податкового кодексу України щодо запровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві», «Про внесення змін до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» щодо усунення дискримінації за колом платників», «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування», «Про радіочастотний ресурс України», «Про виконавче провадження», «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Прийняття законопроекту, як зазначається у пояснювальній записці, «дозволить усунути неузгодженості у податковому законодавстві та збільшить надходження до бюджетів різних рівнів» (п. 6).

Проект, що розглядається, хоча й поданий як альтернативний до проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень» (реєстр. № 4101 від 15.09.2020), водночас за своїм змістом здебільшого повторює його положення, а основна відмінність полягає у виключеннях пропозицій щодо списання податкового боргу фізичних осіб (резидентів), у тому числі, самозайнятих осіб або фізичних осіб-підприємців; коригуванні положень ПК, враховуючи рішення Конституційного Суду України від 22.07.2020 № 8-р(І)/2020 у частині сплати до державного бюджету частини чистого прибутку господарськими товариствами, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави, та господарськими товариствами, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких знаходяться у статутних капіталах господарських товариств, частка держави яких становить 100 відсотків.

Головне управління, розглянувши законопроект, вважає за доцільне висловити щодо нього такі зауваження.

1. В оновлених пп. 14.1.191 п. 14.1 ст. 14, п. 189.9 ст. 189 ПК пропонується врегулювати деякі особливості оподаткування податком на додану вартість операцій зі знищення товарів у зв'язку з форс-мажорними обставинами, зокрема, сільськогосподарських рослин, насаджень, тварин.

Насамперед зауважимо, що виглядає некоректним викладення у ст. 14 ПК, в якій визначаються поняття для цілей оподаткування, питань податкового звітування.

Крім того, виглядає вразливою пропозиція оновленого п. 189.9 ст. 189 ПК визначати базу оподаткування для основних виробничих або невикористаних засобів – за звичайними цінами, але не нижче балансової вартості на момент їх ліквідації, а для сільськогосподарських рослин, насаджень, тварин – за цінами придбання товарів/послуг, що придбані з податком на додану вартість та використані для виробництва (виращування) таких сільськогосподарських рослин, насаджень, тварин та які не були включені до вартості інших товарів/послуг, операції з постачання яких

підлягають оподаткуванню. Зважаючи на ту обставину, що окремі біологічні активи за своїм економічним змістом належать до основних засобів, виглядає дискусійним у концептуальному відношенні встановлення для них іншого методу визначення їх вартості для цілей оподаткування. Зауважимо, що низка біологічних активів, наприклад, таких, як: багаторічні насадження та плодоносні рослини, деякі тварини тощо, за своїм економічним змістом належать до основних засобів (див., наприклад, Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92).

Принагідно зауважимо, що у супровідних до проекту документах внесена пропозиція жодним чином не обґрунтовується.

2. Виникає питання щодо коректності доповнення визначення поняття «тютюнові вироби для цілей цього Кодексу – сигарети з фільтром або без фільтру, цигарки, сигари, сигарили, а також люльковий, нюхальний, смоктальний, жувальний тютюн, махорка та інші вироби з тютюну чи його замінників для куріння, нюхання, смоктання, жування *чи нагрівання*» словами «*чи нагрівання*» (оновлений пп. 14.1.252 п. 14.1 ст. 14 ПК). Адже у проекті пропонується доповнити ПК новим терміном «тютюновмісні вироби для електричного нагрівання (ТВЕН) за допомогою підігрівача з електронним управлінням», які включають «вироби із вмістом промислово обробленого тютюну, які не призначені для куріння, нюхання, смоктання чи жування та *використовуються для генерування аерозолі шляхом нагрівання* тютюну електричним підігрівачем з електронним управлінням до температури, за якої не відбувається процесу горіння (згорання) виробу та виділення тютюнового диму» (новий пп. 14.1.252-1 п. 14.1 ст. 14 ПК). При цьому, звертаємо увагу на те, що Директива Європейського парламенту і Ради 2014/40/ЄС від 3 квітня 2014 року про наближення законів, підзаконних нормативно-правових актів та адміністративних положень держав-членів щодо виробництва, представлення та продажу тютюнових виробів і супутніх продуктів та про скасування Директиви 2001/37/ЄС (далі – Директива 2014/40/ЄС) оперує поняттям «новітній тютюновий виріб», який означає «тютюновий виріб, який: (а) не належить до жодної з таких категорій: сигарети, тютюн для самокрутки, тютюн для люльки, тютюн для кальяну, сигари, сигарили, жувальний тютюн, нюхальний тютюн та тютюн для перорального вживання; та (б) введений в обіг після 19 травня 2014 року» (п. 14 ст. 2). Тобто, ТВЕН віднесено до новітніх тютюнових виробів.

3. Положення оновленого пп. 56.23.1 п. 56.23 ст. 56 ПК не відповідає принципу юридичної визначеності правової норми, оскільки не визначено, до якого саме контролюючого органу подається відповідна скарга.

4. Виглядає недоцільним уточнення у п. 57.1 ст. 57 строку сплати частини чистого прибутку (доходу), дивідендів на державну частку, оскільки вказане питання врегульоване у ч. 5 ст. 11 Закону України «Про управління об'єктами державної власності».

5. У супровідних документах до законопроекту відсутні економічні розрахунки щодо пропонованих збільшених розмірів ставок акцизного податку на спирт етиловий та алкогольні напої (оновлений пп. 215.3.1 п. 215.3 ст. 215 ПК). Відзначимо, що при обґрунтуванні законодавчої пропозиції поза увагою залишилося пов'язане із збільшенням ціни на алкогольні напої питання можливих змін параметрів відповідних ринків, включаючи їх «тіньову» складову.

6. Змінами до розділу VIII ПК пропонується індексувати ставки екологічного податку. Крім того, за змістом супровідних до проекту документів, з метою стимулювання підприємств-забруднювачів до зменшення забруднення навколишнього природного середовища збільшується ставка податку (із застосуванням перехідного періоду) у 3 рази за викиди двоокису вуглецю стаціонарними джерелами забруднення (до 30 грн. за 1 тонну); у 10 разів – за скиди окремих забруднюючих речовин у водні об'єкти; у разі здійснення обсягів скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти, які перевищують ліміти скидання, встановлені у дозволі на спеціальне водокористування, а також у разі відсутності у водокористувача дозволу на спеціальне водокористування зі встановленими у ньому лімітами скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти (оновлені п. 243.4 ст. 243, п.п. 245.1, 245.2, нові п.п. 245.5, 245.6 ст. 245 ПК).

У цілому не заперечуючи щодо необхідності перегляду ставок екологічного податку, разом із тим, зазначимо, що екологічний податок виступає, зокрема, економічним інструментом екологічного регулювання. Тому прийняття пропозиції знаходиться у площині встановлення ставок екологічного податку на оптимальному рівні, який забезпечував би зменшення викидів у навколишнє природне середовище та одночасно не пригнічував би економічну активність в Україні. Водночас у супровідних до проекту документах відсутнє належне обґрунтування (з відповідними розрахунками) пропонованих розмірів ставок податку, у тому числі, й в аспекті їх співрозмірності шкоді, яка завдається навколишньому природному середовищу, впливу на суб'єктів господарювання, зокрема, можливості їх сплачувати податок у збільшеному розмірі та спроможності за таких умов здійснити відповідну модернізацію у пропоновані строки, що є особливо актуальним, враховуючи фінансовий стан відповідних підприємств в умовах соціально-економічної ситуації, що склалась на сьогодні в Україні. Аналогічне зауваження актуальне й для пропозицій щодо перегляду ставок рентної плати (розділ IX ПК), насамперед, суттєвого зростання ставок за спеціальне використання поверхневих вод (оновлений пп. 255.5.1 п. 255.5 ст. 255 ПК).

7. Дискусійною є пропозиція оновленого пп. 267.2.1 п. 267.2 ст. 267 ПК щодо зниження середньоринкової вартості легкових автомобілів, які є об'єктом оподаткування транспортним податком, з 375 до 200 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року. Річ у тому, що у такому випадку транспортний податок, який

за своїм економічним змістом нині позиціонується як податок на розкіш, поширюватиметься на автомобілі середнього класу, враховуючи девальваційні процеси в Україні, що не може бути підтримано.

Принагідно звертаємо увагу на непропорційність зменшення порогу вартості легкових автомобілів, яке становить 1,88 рази, та підвищення розміру мінімальної заробітної плати, яке при величині останнього 5000 грн. становить лише 1,06 рази, а при величині 6000 грн. – 1, 27.

8. Дискусійною є пропозиція нового п. 2⁴ підрозділу 10 розділу XX ПК списати «податковий борг (у тому числі штрафні санкції та пеня) платників податків – фізичних осіб (резидентів), у т. ч. самозайнятих осіб або фізичних осіб-підприємців, сукупний розмір якого за усіма податками та зборами становить 1020 грн. (включно), за виключенням податкового боргу з податків та зборів, які відповідно до податкового, митного та іншого законодавства справляються у зв'язку із ввезенням (пересиланням) товарів на митну територію України або територію вільної митної зони або вивезенням (пересиланням) товарів з митної території України або території вільної митної зони», оскільки будь-яке списання податкового боргу, у тому числі, у незначних обсягах, на наш погляд, не сприятиме податковій дисципліні, зокрема, через очікування чергового списання заборгованості у майбутньому. Разом із тим, у цілому не виключаючи можливості списання податкового боргу, зауважимо, що у супровідних до проекту документах відсутні як належне обґрунтування пропонованої суми до списання, так і відповідна інформація щодо сум такої заборгованості, впливу такого рішення на державний та місцевий бюджети. Зауважимо, що надання державою податкових пільг, які зменшують доходи місцевих бюджетів, має супроводжуватися наданням додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію відповідних втрат доходів місцевих бюджетів (ст. 103 Бюджетного кодексу України).

Крім того, виглядає незрозумілим формулювання «податковий борг ... , сукупний розмір якого за усіма податками та зборами...».

9. Викликають застереження положення оновленого п. 60, нових п.п. 60¹-60¹¹ підрозділу 10 розділу XX ПК, якими пропонується фактично відновити на певний (часом незначний – до 1 січня 2021 року) період дію деяких положень ПК у редакції, що діяла до прийняття Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» від 16.01.2020 № 466-IX, та, відповідно, не застосовувати чинні норми ПК.

Принагідно зауважимо, що положення п.п. 60⁶-60¹¹ підрозділу 10 розділу XX ПК (у редакції проекту) стосуються податку на прибуток підприємств, а тому коректніше викладати їх у підрозділі 4 вказаного розділу.

10. У новому абз. 2 п. 1 розділу I Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» щодо усунення дискримінації за колом

платників» пропонується зобов'язати осіб, зазначених у п.п. 4, 5 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі – Закон) (п. 4 – фізичні особи-підприємці (крім фізичних осіб-підприємців, які обрали спрощену систему оподаткування), п. 5 – особи, які провадять незалежну професійну діяльність), у разі отримання ними в окремому місяці звітного періоду доходу (прибутку) від провадження підприємницької або незалежної професійної діяльності, який перевищує дохід у вигляді заробітної плати за основним місцем роботи, розмір якої не перевищує максимальну базу нарахування єдиного внеску, самостійно визначати базу нарахування єдиного внеску з сум такого перевищення та у межах максимальної бази нарахування єдиного внеску, яка застосовується для загальної суми доходів, отриманих у вигляді заробітної плати за основним місцем роботи, доходів (прибутку) від провадження підприємницької або незалежної професійної діяльності, здійснити доплату єдиного внеску із суми такого перевищення у строки, визначені ст. 9 цього Закону. У даному контексті звертаємо увагу на те, що для цих двох категорій осіб у Законі визначена база нарахування єдиного внеску, зокрема, передбачено, що єдиний внесок нараховується на суму доходу (прибутку), отриманого від їх діяльності, що підлягає обкладенню податком на доходи фізичних осіб (п. 2 ч. 1 ст. 7 Закону), що виключає можливість самостійного визначення бази нарахування єдиного внеску.

11. В оновленому абз. 1 п. 9¹⁵ розділу VIII Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» пропонується змінити з 90 календарних днів на 150 календарних днів (починаючи з 3 червня 2020 року) строк подання платниками єдиного внеску, а саме, фізичними особами- підприємцями (крім фізичних осіб-підприємців, які обрали спрощену систему оподаткування) та особами, які провадять незалежну професійну діяльність, які не здійснюють підприємницьку діяльність, заяв для списання несплачених станом на 3 червня 2020 року суми недоїмки, нарахованої цим платникам за період з 1 січня 2017 року до 3 червня 2020 року, а також штрафів та пені, нарахованих на ці суми недоїмки («Прикінцеві та перехідні положення» зазначеного вище Закону). У даному контексті звертаємо увагу на те, що у пояснювальній записці до проекту внесення цих змін у частині необхідності пролонгації зазначеного вище строку на 2 місяці жодним чином не обґрунтовується.

12. Принагідно, з приводу змін до положень низки законів, які ще не набрали чинності, звертаємо увагу на те, що відповідно до вимог ч. 6 ст. 91 Регламенту Верховної Ради України «до законопроекту про внесення змін до законів додається порівняльна таблиця, яка містить редакцію відповідних положень (статей, частин, пунктів, абзаців тощо) чинного закону та нову його редакцію з урахуванням запропонованих змін».

13. У назві проекту слово «законів» слід замінити словами «законодавчих актів».

Вбачається доцільним уточнити предмет проекту у його назві, оскільки зазначене у ній формулювання – «щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень», власне, не відповідає змісту проекту, в якому безпосередньо питання «збалансованості бюджету» не регулюються і, відповідно, зі змісту його приписів неможливо зробити висновок, чи така збалансованість буде забезпечена.

14. Пропозиції п. 1 розділу II проекту щодо строків набрання чинності проекту не узгоджуються з принципом стабільності податкового законодавства (пп. 4.1.9 п. 4.1. ст. 4 ПК), згідно з яким зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки.

15. Оскільки відповідно до вимог ст. 116 Конституції України Кабінет Міністрів України забезпечує проведення податкової політики, а за змістом п. 4 розділу XIX ПК Кабінет Міністрів України щорічно до 1 червня у разі необхідності вносить до Верховної Ради України проект закону про внесення змін до цього Кодексу щодо ставок оподаткування, визначених в абсолютних значеннях, з урахуванням індексів споживчих цін, індексів цін виробників промислової продукції, для прийняття виваженого рішення щодо внесеного проекту доцільно отримати експертний висновок Уряду.

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: І. Кругул, С. Бортнік, Є. Гришко, О. Олещенко

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ТИХОНЮК СВІТЛАНА АНДРІЙВНА

Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000733B42008E588D01

Дійсний до: 27.05.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 16/3-2020/187236 від 19.10.2020

236766